

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Savezno Vijeće za godinu 5683|84.

Savezni Odbor Saveza Cijonista Jugoslavije sazivlje

Savezno Vijeće

za 15 i 16 juna o. g. u Beograd. (Početak 15. juna u 9 sati)

Dnevni red:

- Pozdravni govor predsjednika S. C. J.
- Izbor bilježnika i verifikacionog odbora.
- Referat o stanju cijonističkog pokreta.
- Izveštaj verifikacionoga odbora i verifikacija mandata.
- Izbor komisija (organizaciona, za Keren Hajesod, kulturna, kandidaciona).
- Izveštaj sekretara.
- Izveštaj nadzornog odbora.
- Generalna debata o izvještajima Saveznog Odbora, K. H. i K. K.
- Podjeljenje apsolutorija.
- Omladinski i kulturni referat.
- Budžetska rasprava.
- Palestinski referat.
- Promjena pravila.
- Zaključci.
- Izbori.
- Eventualija.

Savez Cijonista Jugoslavije

Savezni Odbor:

Dr. Hugo Spitzer v. r.,
predsjednik.

Dr. Alfred Singer v. r.,
tajnik.

Na ovaj poziv nadovezujemo:

Mjesne organizacije imaju završiti šekelsku akciju i obračun priposlati Savezu Cijonista Jugoslavije, te izbore za delegate obaviti dne 31. maja o. g. u smislu §. 11. pravilnika S. C. J., koji glasi:

Pravo biranja ima svaki član organizacije bez obzira na spol, koji je navršio 18 godina i uplatio šekel i prinos za Savez. Izabran može biti svaki član organizacije, koji je navršio 24. godinu, redoviti članovi akademskih društva i bez obzira na broj godina, koji je uplatio šekel i prinos Savezu te udovoljio svojoj obvezi prema Keren Hajesodu.

Svaki izbornik bira toliko delegata, koliko ima da bira mjesna cijonistička organizacija, kojoj pripada.

Na svakih 50 prinosnika za Savez otpada po jedan delegat, a organizacije, koje nemaju 50, ali najmanje 20 prinosnika, imaju također pravo da biraju jednog delegata. Mjesne organizacije s manje od 20 prinosnika biraju delegate zajedno s najbližom mjesnom organizacijom prema naređenju Saveznog Odbora.

Izbor se obavlja na osnovu jednakog, tajnog i izravnog prava glasa sa glasovnicama i to:

I. Mjesta, koja imaju pravo na jednoga do tri delegata glasaču po principu apsolutnog majoriteta.

II. Mjesta s pravom na više od 3 delegata biraju po proporcijom izbornom sistemu. Glasuje se po listinama, koje treba da se najkasnije jedan dan prije izbora potpisane po najmanje 10 osoba, koje imaju aktivno pravo izbora, podnesu odboru mjesne cijonističke organizacije lično ili preporučeni pismom.

O izboru sastavlja se zapisnik koji se ima dostaviti S. C. J., a izabranim delegatima izdaje izbornog povjerenstvo vjerodajnicu.

Uputa za izbor delegata Saveznog Vijeća.

Prema proglasu Saveznoga Odbora S. C. J. imaju se izbori za delegate Saveznog Vijeća provesti 31. maja o. g. Svaka je mjesna organizacija dužna pravovremeno obavijestiti svoje članove o danu izbora. Obavijest o danu izbora ima da sadrži i mjesto izbora kao i sat od kojega i do kojega će se obavljati izborni čin s primjedbom, da će nakon dovršenog određenog sata moći da vrše izbornu pravo samo oni, koji se u tome času nalaze u izbornome lokalnu. U izbornom lokalnu ne smije se voditi izborna agitacija. Izbor provadja svagdje mjesna cijonistička organizacija.

U smislu §. 11. pravilnika S. C. J. imaju se izbori za delegate Saveznoga Vijeća provesti na slijedeći način:

I. Mjesta koja imaju pravo na izbor od 1—3 delegata, glasaču po principu apsolutnog majoriteta. O izboru ima se sačiniti protokol, koji valja priposlati Savezu cijonista Jugoslavije najkasnije do 6. juna o. g. a izabranom delegatu izdati vjerodajnicu.

II. Mjesta, koja imaju pravo na više od 3 delegata biraju po proporcijom izbornome sistemu.

Glasuje se po listinama. Deset osoba, koje imaju aktivno izbornu pravo predlože odboru mjesne cijonističke organizacije najkasnije jedan dan prije iz-

bora kandidatske listine. Predlaganje listine može da uslijedi lično ili preporučeni pismom.

Listina ima da sadrži toliko imena koliko delegata otpada na dotično mjesto. Osoba, koja je na prvome mjestu na listini smatra se nosiocem listine, a osoba koja je prva potpisala izbornu listinu smatra se povjerenikom te listine.

Glasovanje je tajno i lično, a glasuje se glasovnicama. Glasovnice imaju biti bijele boje i smiju da sadrže samo ime nosioca listine. Glasovnice mora da se predaju predsjedatelju izbornog povjerenstva u jednoj neprozirnoj bijeloj kuverti. Glasovnice, koje ne odgovaraju ovim odredbama, su nevaljane.

Predaje li se u jednoj kuverti dvije ili više glasovnica jedne te iste listine vrijedi to kao jedan glas. Ima li u kuverti glasovnica raznih listina, tad glas ne vrijedi.

Izbor provadja mjesna cijonistička organizacija, koja u izbornu povjerenstvo ima pozvati od svake listine po jednoga pouzdanika. Postoji li u jednome mjestu samo jedna listina, smatra se da je izbor jednoglasno izvršen.

Priznanica za uplatu šekela i za doprinos Savezu cijonista Jugoslavije smatra se kao legitimacija.

Nakon završetka izbora otvaraju se izborne žare i ustanovljuje se rezultat izbora. Proglašenje izbornog rezultata je javno.

O rezultatu izbora ima se sastaviti zapisnik, koji mora da potpišu svi članovi izbornog povjerenstva kao i pouzdanci pojedinih listina. U zapisniku ustanovljuje se, koliko je glasova predano, koliko je od tih glasova bilo valjanih, i koliko je glasova dobila pojedina listina. Izborni se protokol ima najkasnije do 6. juna o. g. priposlati Savezu cijonista Jugoslavije, a izabranim delegatima izdaje se odmah vjerodajnica.

Broj mandata za pojedine listine ustanovljuje se tako, da se broj ukupno predanih glasova dijeli s brojem delegata, što ga dotično mjesto ima pravo da bira. Svaka listina dobiva toliko mandata, koliko se puta nalazi količnik u zbroju za tu listinu predanih glasova. Ne budu li tako popunjeni svi mandati pripadaju preostali mandati onim listinama, na koje otpadaju najveći ostaci.

O našim židovskim općinama

S vremena na vrijeme treba da se skrene pažnja židovskim općinama, kako bi i njihovo predstavništva znala, da za njihov rad vlada interesovanje, i kako ne bi zapala u pogrešku, da ne vode dovoljno računa o latentnim željama i nezadovoljstvima općinara. Istina, tu treba da se bude oprezan da se ne dira u osjetljivosti, ali opet treba da se kaže iskrena riječ, koja iako kritikuje, čini to sa mnogo ljubavi.

Mora da se kaže, da se nijesu posvuda, a nigdje u punoj mjeri, ispunila očekivanja, te će narodni pokret obnoviti psihičku strukturu novih ljudi, koje je osviješteno židovstvo stavilo općinama na čelo, i

da po tome ni rad tih predstavništva nije udešen po našim zahtjevima. Ako to kažemo, neka se iza tih riječi ne vidi neki radikalizam u smislu apsolutnih postulata cionističke preobrazbe općina. U tome pogledu mi bismo danas bili zadovoljni i sa nešto manje i izmirili se za nuždu sa faktom, da su općine prvenstveno konfesijske, a da se iz nacionalnih postulata u njih unese ono, što doista iskreni Židov, komu je njegovo židovstvo drago ne samo kao istorija, već i kao zajednica, kojoj se želi ponosna i časna budućnost, ne može da otkloni. To su, primjera radi, gajenje židovskog kulturnog života, unapređivanje svakog znanja i saznanja o židovstvu, iskreno, a ne tek forme radi, unapređivanje upoznavanja jevrejskoga jezika, gradjenje židovskih domova i biblioteka, a uz to i vidno davanje dokaza opće židovske solidarnosti doprinošenjem materijalnih sredstava za obnovu Palestine.

Izgleda nam, da naše općine i suviše vode računa o slozi »po svaku cijenu«, o takovoj slozi, za volju koje se plaho izbjegava da se čini ma što, što bi izazivalo protimbu i onih ekstremnih asimilatora, koji su bar s jednom nogom, ako ne već sa obadvije, stali s onu stranu židovstva. Ovo dovodi do paralizovanja stvaralačkih težnja za volju jednoga truloga mira, u kome život više ne teče, već naliči tek časovitom uzbibavanju površine stojećih voda, koje se ne obnavljaju. I tako se čini onome, koji pesimistički gleda na stvar, da su živi i živahni izbori, u kojima pulzira toplo i lijepo pozitivno židovsko uzbuđenje, ono najdragocjenije u borbi, zbog čega je samoga vrijedno ići u izbore, ali što ostavlja dojam, da konačni efekt nije adekvatan gibanju, koje je taj efekt stvorilo.

Mi doživljavamo interesantnu pojavu, da su općine, čija su predstavništva necionistička, u dosta lijepom broju votirale ili izvjesne dolične svote ili čak izvjesnu kvotu svojih prihoda za Keren Hajesod, Keren Kajemet ili jugoslavensku halučku jarmu, a da s druge strane toga ne čine općine sa židovsko-narodnim većinama u predstoještvu. Ne što ne bi postojala volja, ali evo pretjerava se u nekoj »objektivnosti« prema izvjesnim ljudima, a pod

cijenu objektivnosti prema pozitivnim židovskim zahtjevima i potrebama. Pa ipak je jasno, da se opstanak židovstva ne obezbjeđuje tom bojazni pred trvenjima, tom željom za harmonijom sa svim i svakim, jer sama time uzrokovana neaktivnost znači i nehotice negativan stav prema potrebama živoga židovstva, znači, zacijelo nehotice i iz neodlučnosti, propustom aktivnoga istupa činiti štetu židovstvu.

Mi ne bismo željeli, da ove naše riječi koja općina potegne samo na sebe, i ne bismo željeli, da se naše riječi shvate tako, kao da se puna mjera naše kritike odnosi na svaku pojedinu općinu koje se tiče. Ali željeli bismo, da se predstavnici naših općina zamisle u stvar, i da se pokrenu k jednom izrazitom, nerazvodnjenom htijenju koje pokreće, jer i sam zastoj znači nazadak.

Ovom prilikom trebalo bi da se progovori i o Savezu općina. On bi sebi, i njemu bi se imao stvoriti takav položaj, da ga ni u kome slučaju, koji se tiče židovskih pitanja, ne bi smjela mimoći ni državna vlast, ni židovske općine. Savez, ako hoće da ima cilj i svrhu, ne smije da bude samo kancelarija. U njemu mora da bude oličena i moralna i stvaralačka solidarnost općina, čiju zajednicu Savez predstavlja. Nijedna općina ne bi smjela da Savez shvati kao organizaciju prisile. Kao takova Savez je i onako neizgrađen, i momenat organizacione prisile treba da postoji samo kao formalna administrativna nužda, ali nipošto kao bitnost ovoga po državnoj vlasti odobrenoga foruma. Neka Savez bude vršilac onakovih konstruktivnih zadataka, za koje sile pojedinih općina ne dotječu, a koje hoće cjelokupno židovstvo naše kraljevine zajedničkim naporom da izvrši. Nije dosta da Savez općina bude samo instancija između općine i vlade; i to treba da bude, ali prvenstveni mu je zadatak stvaranje pozitivnih tekovina, kulturnih i vjerskih, u cilju jačanja židovske cjeline u našoj kraljevini, kako bi ona — što sada još nije — došla do uvažanja kao duševno i moralno vrijedan i odličan dio židovske cjeline.

Što se danas u pozitivno židovskome smislu daje u nas židovstvu, to u najma-

njoj mjeri dolazi od općina i od Saveza općina. To su stvorili pokreti, koji nemaju ništa zvanično u sebi, već su slobodne zajednice, duševna rodbinstva, stvorena renesansnim pokretima u židovstvu. Što je pozitivno i dragocijeno u nas, to je dao našem židovstvu cionistički pokret i njegovo čedo: omladinski pokret u našem židovstvu. Sa čednim silama, moralno jakim doduše, ali materijalno neznatnima. Budžeti tih zajednica jedva su toliki kao i najmanjih općina, pa ipak su oni intenzivna živa sila u našem židovstvu. I ako njih općine ne pomažu, i ako u nas vlada jedna hipertrofija židovskog »lokalpatriotizma« po kojem je svaki mali općinski interes preči od svakog interesa i zahtjeva židovske cjeline s čijom važnosti za budućnost židovske zajednice nijedan općinski interes ne može ni da se usporedi.

Jasno je samo po sebi, da pokret, kao što je cionistički, u kome su sve žive sile židovstva, u kome je pionirstvo obnove naroda i obnove zemlje, i koji je sebi svjestan, da je najjači činilac ne samo za očuvanje, već naročito za pokretanje židovskoga života, ponosnijeg, stvaralačkijeg, čudoredno višeg i čovječanskijeg savršenijeg no što je jučerašnje židovstvo — jasno je, velimo, da ovakav pokret po svojoj vitalnosti hoće da se afirmira u svakoj celiji židovstva, dakle i u općini. Ali mi ne vidimo tu afirmaciju možda u tome, te nam je uspelo izabrati cionističke većine u općinska predstavništva, već u tome, da se ta židovska pozitivnost cionizma vidno očituje u svemu, što i kako općine rade, da život u njima pulzira, čisteći i ne izbjegavajući ni sukobima, ako su neizbježivi zbog židovske sadržine, kojom treba da se napune općine.

Neka naša mladež zna i vidi, da općinska vijećnica nije senat omatorjelih, što sjede u kurulskim stolicama. I neka ne bi dobila dojam, da oduševljenja bivaju dotučena plahom taktikom obrazivosti, tek što se prekorači izvjesno doba života. Neka zna, da je bilo vrijeme napeti sile da ude u općine s novim ljudima nova duša. I neka naši senatori s vremena na vrijeme misle na te mlade, nesebične i oduševljene energije, koje su se dale i u

MOJSIJE MENDELSON O CIJONIZMU.

Piše dr. Immanuel Olsvanger,
Capetown.

Napis čimih će se mnogome kao vijest s jedne spiritualističke sjednice. No on to sigurno nije. Što ovdje izvješćujem, su istinske primjedbe velikoga mislioca o cionističkoj ideji. Za njegova vremena nije se doduše poznavala riječ »cionizam«, ali se pojavila misao povratka Židova u Palestinu u nepoznatome čovjeku, te je Mendelsohnu priposlana na očitovanje. Na žalost ne znamo, ko je taj »muž od staleža«, koji je direktoru kraljevske glavne banke u Berlinu, Koesu dao zapečaćen omo s molbom, da ga preda Mendelsohn. Nadalje nije nam sačuvan sadržaj toga omota. Ali iz korespondencije jasno proizlazi, da je omo sadržavao opširni nacrt židovske kolonizacije Palestine.

Mjesec dana, nakon što je Lavater pisao svoje znamenito pismo Mendelsohn, u kome je züriški svećenik javno pozvao velikoga

mislioca da primi hrišćanstvo, zbila se ova korespondencija. Pismo objelodanjeno je u »Mendelsohns' Gesammelte Schriften«, peti svezak, Leipzig, Brockhaus 1844., ali s cionističke strane nije mu posvećena pažnja.

Pisma glase:

Koes Mendelsohn.

»Poslano mi je sa strane čovjeka od staleža, koga poznajem i ljubim kao prijatelja čovječanstva, da Vam ga unučim; on želi, da mu se nezna ime, osim, da nakon pročitavanja želite da doznajete ime. Vaš ću odgovor njemu uručiti.

Koes

Berlin, dne 23. januara 1770.

2. Pismo »muža od staleža« Mendelsohn.

Visokopoštovani gospodine

Moses Mendelsohn!

Veliki su muževi izvrgnuti osobitim dogovršinama. Poziv dobroga gospodina Lavatera sigurno Vas se nemilo kosnuo; ovaj, koji je sasvim drugoga ukusa, činić će Vam se možda još čudnovatijim, ako ne i pusto-

lovnim; no on je bar tako dobar, kao što je iskreno mišljen. Ljubav k čovjeku rodila je ovu misao. Kolikogod je teško, da nadijemo skrovite putove ljudskih strasti u vlastitome srcu, imam razloga da se nadam, da u momu nikad ne bi nastala pomisao, koja ne bi bila skopčana s najčišćom namjerom da unapredi dobrobit cijeloga čovječanstva. Mogu reći, bio sam u položaju, gdje sam morao birati između dobroti države i mojih sopstvenih interesa i glede časti i glede prihoda; ali mi časka nisam krzmao što imadem da biram: opće dobro mi je vazda milije bilo od moga. Otvorite, poštovani gospodine, prilog pod jednim uvjetom, za koji mi jamči način mišljenja tako poštovanog gospodina kao što ste Vi. Uvjet sastoji u tome, da ne ćete nastojati ispitivati ko sam; naročito da ne ćete nikome, kogod to bio, nešto reći, u slučaju da Vam se stvar čini ludorijom ili nemogućom da se provede. Očinska ljubav prečesto nas zaslijepljuje te ne vidimo dobro izobličjenja po nama rođenih nakaza;

službu izborne borbe, u uvjerenju, da će sve što drhti i bukti u njihovoj krvi, pulzirati, iako stišanije, i ako uz veću prevlast racionalne razumnosti, i u žilama otaca općine.

Palestina kao socijalno nova zemlja

Piše dr. A. Ruppin.

Kod propagovanja cionističke ideje kroz dugo se vrijeme polagala najveća važnost na misao, da će Židovi u nekom izvjesnom opsegu ponoviti herojsko djelo, što su ga već pred dva tisućljeća izvršili njihovi predci. Kolika je važnost objave, što su je Židovi bili dali narodima svijeta, ne može se prosuditi. Trezveni praktičar naići će u tom naziranju na neki sukus metafizike i mistike. Nastojat će stoga da prikažem, kako u toj misli imade i za realnog mislioca nešto istinitoga.

Pokušaj, da se u Palestini obnovi židovska domaja, daje nam i bazu, na kojoj će se obnoviti i židovska kultura. Ova bi u svojoj postojbini mogla poprimiti formu, koja će u najvećoj mjeri uplvisati na čovječanstvo. Zapadni svijet bori se danas kaosom, što ga je prouzročila zapletena kultura, koja je pošla krivim putem. Ova je borba vanredno bolna, kad pomislimo, kako je situacija nesretna, i da nije moguće s novim silama nešto sasvim novog stvoriti. Treba li spasiti zapadnjačku kulturu, promijeniti je, da poprimi forme, koje odgovaraju moralnim zahtjevima milijuna ljudi, tad se u tu svrhu može upotrijebiti samo materijal, koji već predleži. Ne može se uništiti sve da se uzmogne iznova započeti. Forme su već dane, a za eksperimente nema vremena. Usudi li se socijalni reformator da bez eksperimenta provede neku promjenu, tad se može poslužiti samo uvjetima, koji su već dovoljno ispitani, a ovi će njegova nastojanja priječiti svojom tradicionalnom moći. Nigdje ne će naći primjera, kojim bi se mogao poslužiti. Ovo stanje stvari daje židovskoj Palestini posebnu važnost. Cioniste nijesu nikada nastojali da jednim neuspjelim primjerom povećaju broj socijalnih sistema, što već u svijetu postoje. Obnova je Palestine osebna u svojoj vrsti. Ne može da bazira na istim preduvjetima

kao slični pokušaji, a ne može ni da nastoji za istim konačnim rezultatom, u koliko kod modernih država i njihovog slučajnog postanka u opće možemo reći, da se kod njihova stvaranja imao neki konačni cilj pred očima. U našem je slučaju materijal, kojim radimo, drugačiji, nazori o njemu su drugi, a i rezultat svega bit će drugi.

Suvišno je, da nabrojim internacionalne garancije ovog pokušaja. Podsjetit ću samo, da je Velika Britanija dobila mandat nad Palestinom sa zadaćom, da stvori preduvjete, koji bi omogućili ostvarenje židovske narodne domaje. Ove garancije potvrdilo je još onih 50 nacija, koje sačinjavaju Savez Naroda, a nezavisno od njih i Sjedinjene Države Amerike.

Sadanje je stanje rezultat dugotrajne borbe, što ju je cionistička organizacija u zadnoj četvrti 19. vijeka provadala, a djelom i posljedica onog, što je židovski obnovni rad u Palestini stvorio.

Jak impuls palestinskom obnovnom radu daje i opći položaj Židova u svijetu. Želja, da se obnovi židovska domaja, nikada nije iščezla iz našeg naroda. Poratne prilike pojačale su ovu želju u velikoj mjeri. U velikom dijelu svijeta, gdje obitavaju Židovi u masama, ojačao je antisemitizam. Nije važno, da li je ovaj val antisemitizma po svojoj okrutnosti jednak prijašnjim erupcijama, već je važna činjenica, da je antisemitizam osvijestio narod. Liberalizam 19. i 20. vijeka probudio je u Židovima nadu, da će u zapadnom svijetu naći domovinu. Ova nada pokazala se pretežnim dijelom varavom. U srednjoj i istočnoj Evropi spoznali su Židovi, ako žele i nadalje ondje obitavati, da moraju živjeti životom kao i u srednjem vijeku, životom patnje i boli.

U obim zemljama, u kojima do sada nije bilo antisemitizma, došlo je uporedo s njime i do prevrata socijalnih prilika, koje su po Židove postale strašne. Imade Židova, koji hoće da ostave Poljsku, Mađarsku, Rumunjsku i druge zemlje, radi progona, kojima su ondje izvrgnuti, i jer su ih ratne i poratne prilike istisle iz socijalnog položaja, koji su do onda zauzimali. Ovi Židovi sačinjavaju veći dio palestinskih useljenika, k tome će još pridoći malen dio onih, koji će ostaviti zapadnu Ev-

ropu. Tip ljudi, koji će se useliti u Palestinu, daju obilježje problemu. Moramo naglasiti, da su ovi židovski mučenici, koji polaze u Palestinu, idealiste i ljudi rada. Po svojem značaju i sposobnostima moći će u novom svijetu zauzeti dolično mjesto. U njima živi i bez obzira na impuls, što im ga daje antisemitizam, trajna želja, da stvore centar, u kojemu bi, oslobođeni od trajnog pritiska, mogli slobodno živjeti. Ovi ljudi izmirili su se činjenicom, da je za njih prošlost pokopana, pa, kad je već treba nanovo stvoriti, sagradit će je tako, kako im to zahtijevaju želje i potrebe. Velik postotak onih 30.000 useljenika, što su se u 3 prošle godine uselili u Palestinu, sačinjavaju studenti i akademici. Ovi donasaju sa sobom kraj modernog odgoja još za Židove karakterističan instinkt socijalne pravde, instinkt, koji je unutar triju tisućljeća svijetu dao najgenijalnije tipove zakonodavaca i socijalnih reformatora.

Palestina je za ovaj eksperiment vanredno prikladna. Forme socijalnog života u Palestini još se nijesu učvrstile. Ekonomski determinizam Evrope ondje još ne dominira. U Evropi mora da se veći dio energija radnih klasa troši na uništenju ili promjenu dosadanjeg poretka. U Evropi treba tekarski rušiti poganske kipove, a u tome i leži pravi razlog, da pokret pokazuje do sada još slabe uspjehe. U Palestini su pako sva nastojanja već unaprijed pozitivno naznačena. Ondje ne treba rušiti židove, kidati lance, nema što da se razori. U Palestini se može samo graditi, a za ovu gradnju daje cionizam ponajbolje graditelje — Židove.

Na taj način niču eto u Palestini bez borbe i bez razaranja nove socijalne forme, koje doduše još nijesu ustaljene, no ipak im možemo naznačiti razvitak. To je već vrijedilo i za prve kolonije, koje su pred dvije generacije osnovali rumunjski i ruski bjegunci. Tendencija prvih kolonija doduše nije bila izrazita želja, da provedu socijalni eksperiment. No prirodni instinkt kolonista i prilike, pod kojima su živjeli, ubrzo su ih naveli na to. Tako liječnik kolonije već od njenog osnutka nije vršio privatne prakse, već je bio u službi cijele kolonije kao jedini. I apoteka bila je svojina cijele kolonije. Isti duh vlada i

možda se i meni ovaj put to dogodilo? Uostalom stvar je takove prirode, da ću se, ako Vi stvar smatrate nedonošćetom, pokoriti Vašem sudu. Možete mi dakle otvoreno reći, što o tome mislite, i biti uvjereni, da i najveća osuda s Vaše strane ne će umanjiti moje poštovanje, s kojim ostajem Vama odani, i ako nepoznati štovatelj.

Berlin, u januaru 1770.

Vaš odgovor možete predati u iste ruke, od kojih ste primili ovaj dopis. Ovaj me prijatelj doduše vrlo dobro poznaje, ali ne zna ništa o onome, što sadržaje prilog. Ne otvorite prilog prije no što ste na samu, i izvolite pečat odrezati a ne poderati.»

3. Mendelsohnov odgovor.

»Moram priznati, da o političkom ustrojenju države ne znam više, no što se može naučiti općenjem s ljudima, koji nisu mnogo viši od moga staleža. Kako bih mogao da sudim o projektu, kojemu je preduvjet dobro poznavanje statistike.

Uopće čini mi se ideja velikom i nastalom u duši, koja je svijesna svojih snaga. Revnost za toleranciju, odvratnost pred hierarhijom, i misli o religiji i moralu dokazuju, da je autor naučen da misli visoko i mudro.

Pa i nada s kojom govori o provedenju tako smjeloga pothvata, ispunjuje me velikim poštovanjem za njegov karakter.

Smjelost moga duha, ako ovakovu posjedujem, ograničuje se na spekulativne stvari. U praktičnome bio sam uvijek na vrlo ograničenu sferu stegnut, a da bih mogao steći sposobnost, da se vinem do velikih stvari i da predjem preko velikih poteškoća.

Najveća poteškoća, koja je na putu planu, je karakter moje nacije. Ona nije dovoljno pripravljena, a da nešto velikoga poduzme.

Pritisak, pod kojim živimo već toliko vijekova, oduzeo je našem duhu smjelost. Nije naša krivnja; no ipak ne možemo da zatajimo, da je naravni nagon k slobodi izgubio u nama svako djelovanje. Preobrazio

se u monašku vrlinu i očituje se samo u moljenju i patnjama, a ne u činu.

Ne vjerujem ni u duh sloge moga naroda, koji je tako rastrkan, a bez kojega mora da se izjalovi i najpromišljeniji naum.

S druge strane čini mi se da ta stvar iziskuje neizmjerne svote, a ja, koji znadem, da bogatstvo moje nacije stoji više u kreditu no u istinskom imetku, ne mogu da vjerujem, da bi njezine sile dostajale, da namaknu te svote; pa da ima želja za slobodom nad njima i te kako veliku moć a ljubav k sjajnom metalu vrlo malu moć.

Bez obzira na sve te poteškoće, čini mi se, da se projekat samo onda može ostvariti, kad bi velike sile u Evropi bile zapletene u općem ratu, i da svaka ima sobom dosta briga. U miru, u kojem sad žive, može i jedna ljubomorna sila (a tih ne će malo biti) da onemogući projekat. Nesretne krstaške vojne kao da dovoljno opravdavaju ovu bojazan.

u većini poduzeća, što su ih stvorili useljenici. U prošlim godinama pojavila se dva značajna pokreta, a to su zadrugarski pokreti u ratarstvu i industriji, kod prvog udružila se nužda s instinktom. Koloniste su bili prisiljeni, da se kod kupnje velikih gospodarskih strojeva, uređivanja mljekarija, prodaje i kupnje raznih produkata udruže, jer su pojedinci bili ekonomski preslabi. U nekim kolonijama pošlo se u tome tako daleko, da se cijeli rad u zajednici obavljao, to je najekstremniji način. I u ovakovom zadrugarskom gospodarstvu imade stepeni, mogli bismo reći između 100 i 10%. Između ovih dvaju ekstrema leži područje za pokuse, a nitko ne može unaprijed proreći, kakovu će konačnu formu poprimiti.

Na području industrije najznačajnija je tvorevina radnička banka. Ne smijemo je zamijeniti s uredbama, koje se i drugdje, primjerice i u Americi, zovu radničkim bankama. U Americi je radnička banka kapitalistička institucija, samo što je svojina radnika. Njena svrha i njene metode iste su kao i kod ostalih poduzeća te vrste samo što je ovdje radnik postao kapitalistom. U Palestini pako radnička banka nije zamišljena kao vlasništvo radnika, već kao instrumenat radne klase. Američke radničke banke u glavnome nijesu interesirane na poboljšanju ekonomskog stanja njenih mušterija ili radne klase u opće. Ona posuđuje novac uz jamstvo, ne dostaje li ovo, tad si ga zadrži. U Palestini pako, ne bavi se banka samo zajmovima i investicijama, već ide za tim, da pojača položaj radnika, kako da se u ekonomskom radu aktiviše njihov udio. Mušterije palestinske radničke banke poglavito su radnici iz raznih ekonomskih zajednica. Novac se ne pozajmljuje samo onima, koji daju veću sigurnost, već i poduzećima, koja su po razvitak zemlje od važnosti. Gdje sigurnosti nema, tamo sama banka nastoji da ih stvori, samo da omogući zajam. Ako koja radnička zadruga dobije ugovorom neki rad u posao, a za provedenje tog rada ne dostaje joj kapital, tad će ispitati ugovor i ako nađe da njegovi uvjeti udovoljavaju, podijeliti će zajam. Na taj način stvorila je banka

iz građevnih poduzeća najveće poslodavce u zemlji.

Istina je, privatni građevni poduzetnik istisnut je time s tržišta, no to se zbiva bez štete po cijenu i kvalitet rada. Građevna najame zadruga može sve one radove, koji su se inače davali drugima u posao, kod sebe koncentrirati. Na taj način zaštićeni su radnici od egoizma privatnih poduzetnika, koji nastoje da u prvom redu sebe obogate. Poduzeće ove vrsti može da uposli stručnjake, što si maleni privatni poduzetnik ne može dozvoliti. Nadalje je kod privatnih poduzeća vanredno teško izobraziti nove radnike, jer se poduzetniku ne isplaćuje da namjesti neškolorane radnike. Kod radničke zadruge to pako moguće, i tako pritječu nove sile u industriju.

I na drugim područjima ima u Palestini radničkih zajednica, primjerice u formi tiskara, stolarija i t. d., koje su svojina radnika. Broj članova u pojedinim zajednicama obično se kreće između 50 i 100. Tehnički je problem dakle jednostavan. Na koji način će se kasnije riješiti pitanje velikih tvornica, još nije jasno, no sigurno je, da će se naći forma saradnje između radnika i kapitala.

Jedno, što moramo uvijek naglasiti jest, da se napredak razvija bez borbe. Odstranjenje privatnog poslodavca nije štetno za kapital, jer ovaj još nije sasvim upregnut. Znači samo neku mjeru protiv jedne bolesti, ne njeno izliječenje. Nijedan kapitalista ne stradava pod novim poretkom. Novi poredak ne nastaje na razvalinama starog, već je direktno izniknuo iz zemlje. Dode li ipak do omanjih konflikata, riješit će ih obranički sud.

Time sam skicirao neki prikaz. Pojednostosti treba još proučiti. Razvitak zemlje izazvat će pažnju svih onih, koji proučavaju gospodarski razvitak te ekonomske i socijalne probleme. U tome i leži opravdanost cionističke ideje, da nezadovoljnom idealistu Zapadne Evrope pokaže jedinstveni razvitak socijalnog pokreta, o kojemu oni uzalud sanjaju. Ostvari li se sve to u budućnosti, bit će to realizacija tisućljetnog profetskog sna židovskog naroda, nova formulacija stare objave, što su je Židovi dali svijetu.

Keren Hajesod

Keren Hajesod i stanje rada u Palestini. U veljači iznašali su izdaci K. H. za stvaranje radnih prilika LE 5152. U prvih 5 mjeseci budžetne godine izdao je K. H. u tu svrhu ukupno LE 20.387.

Iz izvještaja radnog departmana palestinske cionističke egzekutive razabire se, da je na radnom tržištu u mjesecu veljači došlo do znatnog poboljšanja prilika. Nezaposlenost ublažena je u velikoj mjeri. Krajem mjeseca bilo je u cijeloj Palestini samo 950 nezaposlenih, od toga 250 u Jerusolimu, 100 u Jafi i 100 u Haiifi.

Pošto je popustila nezaposlenost, mogle su se smanjiti potpore i zajmovi, što su se podjeljivali nezaposlenim. U tu svrhu izdana svota nije premašila LE 430. U martu se ovaj iznos dalje reducirao, a krajem mjeseca ukinuta je svaka subvencija.

Uzrok, kome se ima zahvaliti, da se položaj tako poboljšao, je sadjenje duhana, što se uvelo u kolonije, pa se kod toga mogao uposliti veliki broj radnika. Za te radove uposleno je 1250 radnika, od tih je 650 bilo nezaposlenih a 600 novih imigranata.

Gospodarsko radnička organizacija organizovala je radnike u grupe, koji rade na osnovu ugovora, prema kojima imaju 50% udio na žetvi. Plaća, što se na taj način polučila, vanredno je mala, iznaša tek LE 3 po osobi mjesečno. Bit će stoga potrebno, da se radnike potpomogne zajmovima od LE 3 po osobi mjesečno. Tim novcem imali bi si kupiti alat, šatore, krevete i podmiriti troškove selidbe. Očekuje se, da će se tijekom godine moći pokriti 50% ove svote.

Zajam, što je podijeljen Jewish Cooperative Labour Association je predujam na radove, što ih ovo društvo izvodja.

U gradskoj četvrti Talpiot započelo se gradnjom ulice, kod koje je uposleno 80 radnika. Za tu gradnju podijeljen je zajam od LE 250.

Daljnje zajmove dobili su:

Gingeria-četvrt LE 200, Tel Adas, Kfar Malal, Dilb za gospodarske radove svaki po LE 115, gospodarska grupa u Petah Tikvi LE 200 i razne druge gospodarske grupe dobile su omanje svote; LE 136 dano je a conto iznosa, koji su podijeljeni u prošlim mjesecima.

Radni departman podijelio je nadalje Artisan organizaciji (zemaljskoj org.) zajam od LE 500 kao predujam na započete gradnje. Zajam će se povratiti obligacijama hipotekarne banke.

Napredak Keren Hajesod-kampanje u Americi. Keren Hajesod kampanja u New-Yorku i ostalim gradovima zemlje biva svakim danom sve intenzivnija i opsežnija. Svaka četvrt New-Yorka i svaka žid. općina osjeća, da ovogodišnja K. H. kampanja mora donijeti najveći mogući uspjeh, jer o njoj ovisi rad u Palestini. Svi K. H.-radnici rade stoga svim silama da sakupe kvotu od 5 milijuna dolara. Kod rada učestvuju i odbori obrtnika i radnika. I židovske škole stavile su se na raspolaganje.

Vraćam povjerene mi papire sa svečanim obećanjem vječne šutnje. Naravno želju, koja se ne može osuditi, da pobliže upoznam ličnost, koju se mora visoko poštivati, obećajem, da ću zatamiti.

Moses Mendelsohn.

Berlin, dne 26. januara 1770.«

K ovoj korespondenciji neka su mi dozvoljene ove primjedbe:

1. Ko je bio onaj »muž od staleža« i što je bio tačan sadržaj priloga? Da je bio naobražen čovjek vidi se iz pisma na Mendelsohna, kao i iz njegova odgovora. Čini mi se, kao da je »muž od staleža« i bankovni direktor Koes jedna te ista osoba. To bi se lako dalo ustanoviti poredbom manuskripta. Ne možemo predmijevati, da je autor, ma ko to bio, poništio povraćeni manuskript. Negdje na skrivenom mjestu jedne biblioteke, ili u arhivu knjiga društva, kome je Koes pripadao, mogao bi se manuskript naći.

2. Mendelsohnov odgovor nepoznatom »mužu od staleža« interesantan je u svim pojedinostima, počevši od upravo profetske rečenice o svjetskom ratu, do fine ironije u primjedbi o njegovu općenju s ljudima, »koji nisu mnogo viši od njegova staleža«. Drama trajmo, što otac njemačke haskale smatra kao najveće poteškoće u provedenju toga, bez sumnje, cionističkog plana: »Karakter moga naroda, u kome je naravni nagon k slobodi izgubio svako djelovanje«. Naravni bi dakle nagon k slobodi morao prema ovoj primjedbi Mendelsohna, skloniti naciju na provedenje plana. Tako je veliki mislioc, pionir »oslobodjenja« njemačkih Židova ipak uvidio, da »sloboda«, za kojom su tečili, u diaspari sama nije prirodna, da može samo da je umjetna, i da se naravna sloboda može postići samo ispunjenjem cionističkog ideala.

To pismo od Mendelsohna moralo bi da potakne sve od emancipacije opojene Židove, koji često napadaju cionizam pozivom

na Mendelsohna na razmišljanje. Od Mendelsohnova pisma prošlo je 150 godina. U jednom dijelu židovstva još su prilike onakove, kako ih je Mendelsohn izvrsno prikazao. U drugome se mnogo promjenilo. Svjetski je rat, kao što je to Mendelsohn predmijevao, politički utro put. Naravni je nagon k slobodi rasplamtio u srcima velikoga dijela našega naroda najveće snage djelatnosti. Trebam samo da spomenem halucim, čije se čete u svim zemljama Evrope bude. Kad će konačno taj naravni nagon da zahvali sve krugove naroda, pokazat će se, da govorim u jeziku Mendelsohna, da li će želja za slobodom imati nad njima veliku, a ljubav k sjajnom metalu manju moć. Jer i u tome je interesantno pismo Mendelsohna, da su za provedenje toga plana potrebne goleme svote. A to je danas najveća poteškoća, koju treba da svladamo.

Neka ovo pismo velikoga mislioca ne promaši svoje djelovanje na pokoljenje unuka.

Dr. Weitzmann nastavlja svoj rad u južnim državama. Računa se, da se u San Francisku sabere 100.000 dolara, u Washingtonu 50.000. Od potonjih uplaćeno je već 41.000 dol. U Norfolku sabrano je 7000 dolara. Kampanja u Filadelfiji započela je 6. maja.

Keren Hajesod u Litavskoj. K. H. kampanja započela je u Litvi za blagdana Pesaha. Provdaju je svi cionisti, pače i haluci, koji u zemlji borave. Pučanstvo prati akciju s velikim zanimanjem, pa se očekuje znatan uspjeh.

Keren Hajesod u Beču. K. H. Kampanja otvorena je u Beču 29. aprila dvjema velikim skupštinama. Na ovim skupštinama održali su referate predsjednik Akcionog Komiteja nadrabina dr. Chajes i ing. Stricker. Skupštine bile su vanredno posjećene, a protekle su sjajno. Kampanja obećaje veliki uspjeh.

Knjiga jednog necijoniste o mogućnostima Palestine. Vodja sadanje američke K. H. propagande Mr. David A. Brown, izdao je nedavno djelo pod naslovom: Seeing Palestine through Neutral Eyes (Palestina gledana očima neutralca). Mr. Brown, koji je upravljao poznatim Joint-Kampanjama bio je prošle godine u Palestini, pa je u ovoj knjizi prikazao svoje dojmove. Opširno govori o onom, što su Židovi u zemlji stvorili, te raspravlja o mogućnostima daljnijeg intenzivnog naseljavanja. Njegovu su izvodi puni optimizma, te nam prikazuju oduševljenu spoznaju jednog necijoniste o potrebi i mogućnosti obnovenog rada. Djelo završava rečenicom punom pouzdanja: »Predstavljam si, da u Palestini opet borave Židovi, kojima je od vjeka bio ideal, da svijetu objave djelo židovskih genija, židovske kulture i vjere«.

Razne vijesti

Prvi svjetski kongres židovskoga djaštva. U Anversu održao se kongres židovskoga djaštva kojemu su pribivali djaci iz gotovo sviju zemalja. Kongres dobio je vrlo mnogo pozdravnih pisama medju inima prof. Weizmanna, Nahuma Sokolova, nadrabina dr. Hajesa, Univerziteta u Jerusolimu i narodne biblioteke u Jerusolimu, bogoštovne općine u Beču, Izraela Zangwila, belgijskog ministra Olfia, potpredsjednika senata, Lafontaine, Vrhovnog rabina iz Jugoslavije i mnogih drugih od kojih citiramo u izvadku dopis poznatog historčara Dubnova. U pismu se veli:

»Stara ruska procentna norma, koja je prije rata otjerala cijelu generaciju židovskih djaka u sve zemlje zapadne Evrope, oživjela je sad u mnogim zemljama pod imenom numerus clausus. Varvarskoj i zlobnoj misli dalo se otmjeno ime u akademskoj latinštini, misli, da se židovska omladina udalji od izvora znanosti i duševne kulture. Tako se nekoć pod latinskim imenom »Te Deum« stotine židovske djece vodilo na lomače inkvizicije. Niste se do sada izjavili pobjedjenima, niste postali Marani i pošli ste u egzil. Ali u zemljama u koje dolazite, postaje položaj sve teži, naročito u Njemačkoj, toj klasičnoj akademskoj zemlji, koja je sad postala gnijezdom akademskog antisemitizma. Mora da se stvori akademska organizacija naših studenata u diaspori, koja treba da se bori za znanje, za snagu duševnoga židovstva. Dokažite svijetu, da ste djeca onoga naroda, koji se ne pokorava sili, koji se ne može udaljiti od akademskog židovstva, jer je već prije 1800 godina stvorio svoje vlastite akademije«.

U izvještaju provizornoga odbora formulirani su ciljevi kongresa prema kojima se židovsko djaštvo ima da organizuje za nacionalni i kulturni zajednički rad. Savez treba da dade svoje mišljenje o planu osnutka židovske univerze u Danzigu ili Španiji i da saradjuje na izgradnji hebrejskog universiteta i biblioteke u Jerusolimu. Numerus clausus ne samo da se protivni pravdi i kulturi već je i povreda ugovora za zaštitu narodnih manjina. Svjetski savez ima da omogući da židovski djaci mogu nastaviti svoje studije u drugim zemljama, pa se u tu svrhu obratilo na talijansku i čehoslovačku vladu. Savez nadalje sprema financijsko pomoćno djelo za židovsko djaštvo.

1500 novih dozvola za useljivanje. Palestinska vlada podijelila je za iduća tri mjesecu 1500 novih dozvola za useljivanje. Ove dozvole važe samo za kvalifikovane gospodarske radnike. Ova radosna činjenica u vezi je s prestankom nezaposlenosti, pa se već danas zapaža pomanjkanje radnika.

60. rođendan dra. Nathana Birnbaum. 15. maja ove godine slavit će poznati židovski pisac dr. Nathan Birnbaum (Matias Aher), jedan od prvih zapadnoevropskih cionista, jedan od osnivača bečke »Kadime« i prvi sekretar cionističke organizacije, svoj šezdeseti rođendan. Dr. Birnbaum stvorio je riječ »cionizam«, no danas više ne pripada cionističkoj organizaciji, već zauzimalje vodeće mjesto u taboru Agudat Jisrael.

Keren Kajemet Lejlsrael kupuje nova zemljišta. Keren Kajemet kupio je u zadnje vrijeme gradskog i seoskog zemljišta. Kupljeni kompleksi gospodarskog tla leže u Emeku, Kafar Malalu, Petah Tikvi i Kubebi, dok gradsko zemljište leži u blizini Jerusolima. Ovim kupnjama povećala se posjed KKL gradskog zemljišta za 70.000 kvadratnih lakata, a gospodarskog za 7000 dunama.

Nova mizrahistička četvrt u Jerusolimu. Uz željeznicu Jerusolim—Jafa kupio je K. K. L. veliko gradilište od 128 dunama. Dao ga je u najam židovskom ortodoksnom društvu »Makor Hanu«, koje je ondje već započelo radom i gradnjom prvih kuća.

Porast dohodaka Židovskog Narodnog Fonda. Dohoci Keren Kajemeta Lejlsrael u prvom polugodištu financijske godine iskazuje znatan porast spram dohodaka u odgovarajućem vremenu u prošloj godini. Kod glavnog biroa u Jerusolimu umišlo je od oktobra 1923. do marta 1924. iz sviju zemalja LE 61.550 spram LE 36.180 u istim mjesecima god. 1922.-23.

Projekt osnutka židovskog glazbenog konzervatorija u Palestini. Nekolicina poznatih američkih židovskih pisaca, na čelu im Ruben Brainin, te bivši žid. vojnici i legionari objelodanili su proglaš, u kojem traže osnutak žid. glazbenog konzervatorija.

Palestinska vlada odbija arapske tužbe. Arapska egzekutiva predala je sir H. Samuelu memorandum, u kojem besmisleno krivi Židove, da svojim povorkama maska na Purim izvrgavaju ruglu arapsku Nebi Musa procesiju. Kako saznajemo, odgovorila je palestinska vlada na ovaj memorandum, da je prepun neispravnosti, a da bi se potanje moglo raspravljati o njegovom sadržaju. Zbog toga je palestinska vlada savjetovala arapskoj egzekutivi, da se u buduće točnije informiše o činjenicama, prije nego što se obrati na vladu.

Pravo glasa žena za Asefat Hanivharim. Javili smo već o pregovorima, što ih Vaad Leumi vodi sa zastupnicima ortodoksije, e bi ortodoksi učestvovali na trećem zasjedanju Asefat Hanivharim. Kako saznajemo, pregovori su se vodili o izbornom pravu žena. Vaad Leumi stavio je ovo pitanje na dnevni red sljedeće sesije Asefata Hanivharim. Medjuto su se u Jerusolimu, Haifi, Safedu i drugim mjestima održale skupštine, koje su se odlučno izjavile protiv ponovne rasprave o izbornom pravu žena. Ove je skupštine sazvala Agudat Našim.

Porast Tel Aviva. Prema zadnjem izvještaju uprave Tel Aviva zauzimalje područje grada površinu od 4000 dunama, veći je dakle od Jafe. Broj žitelja iznosi 17.600.

Trgovački položaj u Haifu u veljači 1924. Cijene bile su općeno čvrste; govedina, kerozin, benzin i šećer poskupili su. Uvoz iznašao je 2388 tona u vrijednosti od LE 94.793 spram 4986 tona i LE 107.481 u prošlom mjesecu. Umanjenje iznaša dakle 2593 tona i LE 2688.

Izveženo je 642 tone u vrijednosti od LE 88.880 (uključivo zlata u vrijednosti od LE 54.813) spram 253 tone u vrijednosti od LE 148.528 (zlato 132.359) u prošlom mjesecu. Odbijemo li vrijednost zlata, tad iznaša vrijednost netoeksporta uključivo tranzitnog izvoza i reeksporta LE 34.967, u januaru iznašala je samo LE 16.169.

Ukupna uvozno tranzitna trgovina kroz Haifu iznašala je u veljači LE 9327, a u januaru LE 14.657, umanjio se dakle za LE 5330. Izvozna tranzitna trgovina imala je vrijednost od LE 9146 spram LE 5389 u januaru porasla je dakle za LE 3757.

Projekat središnje mljekare u Merhaviji. Trgovačko i industrijsko odjeljenje palestinske cionističke egzekutive obratilo se na sve cionističke saveze i palestinske urede pismom, u kojem obrazlaže plan, da se u Merhaviji osnuje centralna mljekara. Ova će mljekara preuzeti vaskoliknu produkciju mljeka žid. kolonija u Emeku te ih preradivati. Gospodarsko i industrijsko odjeljenje uvjера, da će ova mljekara imati vanredni ekonomski uspjeh.

Colonel Kish o držanju palestinske vlade spram cionističkog pokreta. Za blagdana Pesaha sakupili su se u Jerusolimu članovi Akcionog komiteja, koji su tada u Palestini boravili, i članovi palestinske cionističke Egzekutive. Colonel Kish izvjestio je tom prilikom o položaju. Medju ostalim je rekao, da ga veseli, što može saopćiti, da se je odnošaj između palestinske vlade i cionističkog pokreta u zadnje vrijeme znatno poboljšao.

Zanat u Palestini. Zanatlijska centrala u Tel Avivu upravo namjerava, da proširi svoje tehničko odjeljenje, s razloga, što su joj predane neke nove gradnje. Troškovi ovih gradnja iznašaju po prilici LE 35.000. Centrala nastoji nadalje, da zanatlijsku banku proširi zadrugarskim magazinima. Namjerava još, da u blizini Jafe osnuje zanatlijsku četvrt Kfar Gamm.

Bilansa palestinske radničke banke. Palestinska radnička banka saopćila je svoju bilansu za god. 1923., koja iskazuje dohodak od LE 2100. O uporabi ovog dobitka odlučit će sljedeća glavna skupština.

Četvrta konferencija Ahdut Haavode. 9. maja otvorit će se konferencija palestinskog cionističko-socijalističkog udruženja Ahdut Haavoda. U dnevnom redu konferencije sadržane su medju inim i sljedeće tačke: političko vodstvo Palestine i narodna autonomija, Jewish Agency, kvucot na selu i gradu, Šehunat Haavodim. Od evropskih poznatijih cionističko-socijalističkih vodja učestvuju kod konferencije I. Merinsky i Berl Locker.

Razvitak kamene industrije. Nova industrija kamenoloma i preradbe kamena, koju su tek nedavno stvorili žid. radnici u Palestini, poprma sve veći opseg. Najnovija je grana ove industrije proizvodnja spomenika sviju vrsti. Kako industrijsko odjeljenje »Sole Bone kompanije« izvještava, sve pojedine radove obradbe kamena kao klesanje, poliranje, graviranje i t. d. provdaju židovski radnici.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor u svojoj sjednici od 7. o. mj. rješavao tekluće poslove te uzeo na znanje dopis cionističke Egzekutive, da će u toku mjeseca juna izaslati zvaničnoga predstavnika da inspicira našu organizaciju, naročito da ispita šekelske račune u pogledu razdiobe šekelskih blokova i sabranih iznosa, pri čemu naglašava da ratifikacija naših mandata za godišnju konferenciju a isto tako za idući kongres zavise o izvještaju toga predstavnika Egzekutive Kongresnom sudu. Usljed toga zaključeno je, da se pozovu sve mjesne cionističke organizacije, da po završetku šekelske akcije nefaljeno povrate šekelske blokove i točan obračun u toliko više, što naš Savez jamči za svaki neobračunati blok. — Uzet je nadalje do znanja dopis izaslanika palestinske Egzekutive g. Gordona, da će doskora inspicirati Palestinski ured našega Saveza. Uzet je na znanje dopis Egzekutive radi Zlatnoga šekela, pa će se po želji Egzekutive u Londonu dati njezin proglas svim židovskim novinama da ga opeotvano štampaju. Dalje je R. O. rješavao o zahtjevu Egzekutive radi osiguranja budžeta za obnovni rad u Palestini s pomoću Keren Hajesoda, u kome se naročito naglašava potreba jednoga realnoga budžeta tako, da se Egzekutivi omogući i za narednu godinu sastav budžeta na sigurnim osnovama, jer nemogućnost računanja sa umilazjenjem po kongresu zaključenog budžetnog pokrivača pomećuće čitav rad u Palestini. — Iz dopisa g. dra Avrama Rosenberga u Tel Avivu Radni je Odbor razabrao radosnu činjenicu, da u Palestini vlada potreba radnih sila, pa je u vezi s time stvorio zaključke o upotrebi certifikata za imigraciju u Palestinu, koja ima da stignu doskora Palestinskom uredu S. C. J. Na poziv »La Benevolencia« u Sarajevu zaključeno je delegirati k njezinoj svečanosti potpredsjednika S. C. J. g. nadrabina dra Morica Levi-a i člana R. O-a. g. Šimu Spitzera.

Ustanovljen je definitivni dnevni red Saveznog Vijeća i rok provedenja izbora delegata, te odobrena po sekretaru predložena uputa za izbor delegata.

Konačno primljen je do znanja izvještaj o šekelskoj akciji u zemlji, pri čemu se ustanovilo, da ne zadovoljava, naročito ne plaćanje doprinosa za Savez, za koji u Bosni i u Južnoj Srbiji ne postoji dovoljno razumijevanje.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA.

Dani Sefire, narodne korote, treba da su poticaj za davanje priloga instituciji, koja služi obnovi Erec Jisraela. Stari naš običaj naročito tu dužnost veže na jedan vedri dan u toj narodnoj žalosti na Lag baomer.

Iskoristite ovu priliku pa u zajednici sa židovskom omladinom koja je taj dan izabrala za provedenje velike omladinske akcije, kako bi Keren Kajemet LejIsrael priveli što veća sredstva, da uzmogne udovoljiti svojoj velikoj zadaći.

Neka bi skora konferencija svih povjerenika, koja će se održati povodom Saveznoga Vijeća u Beogradu, bila za Vas podstrek da uložite sve sile u ovaj rad, pa da na konferenciju dodjemo s rezultatom, koji će nam dati pravo da kažemo, da smo bar donekle ispunili svoju dužnost prema Keren Kajemetu.

Uprava Keren Kajemeta za Jugoslaviju.

Dopis nadrabina g. dra Morica Levja (Sarajevo). U Vašem cijenjenom listu od 20. Nisana 5684, broj 16 izašao je jedan članak od uvaženoga sumišljenika g. Davida Alkalaja, koji me članak sili, da izadjem iz dosadašnje moje rezerve, te da i ja rekнем nešto »o događajima u Sarajevu.«

Uvaženi naš sumišljenik prikazuje u tom članku, da je on dobio dojam »da se i u našem nacionalnom razvoju i radu odjeljuju Sefardi od Aškenaza«, što on naravno, kao i svaki Jevrej, koji ispravno misli i osjeća, najenergičnije osuđuje.

Zasluzuju li zbilja Sefardi grada Sarajeva, da se oni kao separatisti, ili da se jasnije izrazujemo, da se oni kao rušitelji jevrejskoga nacionalnoga jedinstva javno stigmatiziraju??

Ne! nipošto i nikako ne!

I zaista oni, koji o Sefardima grada Sarajeva šire onakove glasine griješe prema istima i sami prouzrokuju, da ta borba, koja je po mom dubokom uvjerenju nastala, nešto zbog razilaženja u principijelnom naziranju našeg javnog nacionalnog rada, a nešto i lične naravi, postane zaista jedno pitanje Aškenaza i Sefarda.

Neću nipošto da prešutim, da su nekoje izreke nepromišljeno i neozbiljno nabacane po tadašnjim javnim zborovima u Sarajevu mogle lako pobuditi dojam težnje za separatizmom, ali po mom dubokom uvjerenju, one izreke nijesu nipošto zaslužile, da budu obješene o najviše zvonu i da se alarmira vaskoliko Jevrejstvo u Jugoslaviji za taj »zločin«, koji se u Sarajevu zbiva. Koncediram nadalje, da se je u toj borbi miješao izvjesni sefardski ton, ali isti nije nipošto i nikako bio glavni i najjači, da se je morao toliko izviždati i tako nesmotreno osuditi »en masse« cijelu jevrejsku sefardsku javnost grada Sarajeva. Krivo je, da se ova kampanja u koliko ona i nosi sefardsko obilježje smatra kao znak tjesnogradnosti i ekskluziviteta Sefarda, prije bi ona mogla da se obilježi znakom aktiviteta nego ekskluziviteta.

Poznato je svakome u Sarajevu, da se je cijela ta kampanja dala odmah u početku, pa i sada,

utišati izmjenom nekih lica u odboru Nacionalnog društva i da nitko nije prigovarao proti zajedničkom radu Sefarda i Aškenaza u istome, ali baš ta lična pitanja nije bilo do sada nikako moguće riješiti usprkos višekratnih napornih nastojanja vidjenih ličnosti u Sarajevu, a ne manje i mojih.

Ovim mojim navodima nije mi ni iz daleka namjera da osuđujem ili odobravam postupak jedne ili druge stranke, ja lično cijelim svu gospodu oko »Židovske svijesti« i oko »Jevrejskog života« i priznajem njihov požrtvovni rad, ali svakako se nemože šutke preko toga preći, da se po stotinu puta javno prikazuje, kao da kod nas u Sarajevu postoji nekakva animoznost ili agresivnost između Sefarda i Aškenaza. Ja sam još prije mjeseca upozorio nekoju od gospode na onaj način prikazivanja stvari, koji može lako da imade onaj učinak, koga nitko ne želi, a to jest, da se masi sugerira nekakov antagonizam između braće Aškenaza i Sefarda, koji još fala Bogu ne postoji i evo sada ponovno upozorujem na tu činjenicu i neka svaki dobro promisli na konzekvencije.

U Vašem cijenjenom listu baš o sarajevskim događajima upotrebljena je fraza »licentia politica«, ja bi istu frazu ponovno upotrebio i o rasturanju glasina o separatističkom pokretu Sefarda u Sarajevu i zamolio bi da se jednom prestane o njemu pisati, jer se tim više izazivlje nego li koristi. Sarajevska kampanja nije aškenasko-sefardska, ona je lokalne naravi, naivno je tvrditi, da ona ima partijsko-političko obilježje, ona je spor među braćom, kojem i previše pažnje javnost izvan Sarajeva odaje — a koji će se spor prije ili kasnije bratski izgladiti, i u to ime apeliramo na jedne i druge vodje »Ahidut vešalom« za slogu i mir.

Dr. Levi, nadrabin.

Proslava sarajevske »La Benevolencija«. Od odbora »La Benevolencija« primili smo ovaj poziv:

Jevrejsko kulturno i prosvjetno društvo »La Benevolencija« slavi dne 23. do 25. maja t. g. tridesetgodišnji jubilej svoга opstanka.

Ovom će prilikom sarajevsko i vaskoliko Jevrejstvo Bosne i Hercegovine dati izražaja svojoj ljubavi prema »La Benevolenciji«, a ujedno će ta svečana proslava imati veliki značaj kulturne manifestacije svega Jevrejstva ovih krajeva.

Proslava počinje u petak 23. maja t. g. večernjim blagodaranjem pri kojem sudjeluje sarajevsko Jevrejsko pjevačko društvo »Lira«, a sutradan bit će jutarnje bogoslužje uz sudjelovanje bratskog Srpskog Jevrejskog pjevačkog društva iz Beograda.

U subotu na večer održaće se jubilarna zabava u svim prostorijama Narodnog Pozorišta.

U nedjelju 25. maja prije podne bit će svečana sjednica, na kojoj će se predavanjem i raznim konferencijama prikazati dojakošnji prosvjetni rad »La Benevolencije« i utvrditi smjernice budućeg djelovanja na kulturnom i prosvjetnom polju.

Istoga dana po podne priredit će se narodna svečanost na Ilidži, na kojoj će takodjer istupiti sarajevsko Jevrejsko gombalačko društvo »Bar-Kohba«.

Jubilarna se svečanost svršava banketom u Narodnom Pozorištu u nedjelju na večer.

Bratsko »Srpsko Jevrejsko pjevačko društvo« iz Beograda sudjelovat će takodjer na svim gore navedenim priredbama.

Učesnici imaju popust od 50% na svim državnim željeznicama.

Nejkasnije do 12. maja ima se javiti broj i imena delegata, da bi se moglo za vremena pobrinuti za njihovo ukonačenje, u koliko se to izričito želi.

Sjednica odbora za gradnju židovske bolnice u Zagrebu. U ponedjeljak dne 5. o. mj. održana je u dvorani bogoštovne općine sjednica ad hoc odbora za gradnju židovske bolnice u Zagrebu. Nakon razlaganja g. nadinž. Mencera o troškovima podignuća jedne bolnice, te debate o mjestu, na kojem bi se imala podignuti bolnica, zaključeno je, da se izabere odbor liječnika i arhitekta, koji će izraditi nacrt i ustanoviti opseg u kojem se ima početi s gradnjom kao i troškove za izgradnju ove bolnice, a nakon toga svoje zaključke iznijeti pred zajedničku sjednicu. U liječnički odbor izabrana su gg. dr. Beno Stein, dr. Löwy i dr. Grossmann, od arhitekta izabrana su gg. savjetnik Mencer, savjetnik Sitzer i Goldscheider. Osim toga izabrana su još gg. dr. Hugo Kon, predsjednik bogoštovne općine, Šandor A. Alexander, predsjednik Hevre Kadiše i rabin dr. Gavro Schwarz.

Zanimivo je, kako ovom prilikom nudjaju svoje usluge iz liječničkih krugova lica, koja se do sad baš nisu ničim istakla interesovanjem za židovske stvari, već izgleda kod gdjekejega, da to čini pošto je doživio brodolom svojih ambicija izvan okvira židovskih interesa.

Prednjački zbor židovskog gombalačkog i športskog društva »Makabi« u Zagrebu izabrao je na svojoj sjednici od 30. aprila o. g.

Vodjom: Hinka Grafa.

Zamj. vodje: Dragana Pfeiffera.

Tajnikom: Samuela Deutscha.

Adresa: Samuel Deutsch, Zagreb, Miramarska cesta 20.

Javna vježba Makabija. Koncem juna priredit će zagrebački Makabi svoju prvu ovogodišnju javnu vježbu na jednom od športskih igrališta.

Članovima Makabija. U najskorije će se vrijeme početi da vježba na društvenom ljetnom vježbalištu (Palmotićeva ul. 16 — dvorište bogoštovne općine). Za stariju gospodu osnovana je posebna kategorija (»zdravstveni odio«), koju će voditi vodja g. H. Graf. Upozoruju se članovi na redoviti polazak vježbi, za javnu vježbu. Raspored vježbanja je stari.

Članovi (i »zdravstveni odio«) ponedjeljak, srijedu i subotu od pol 9 do pol 10.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejIsrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 8. za vrijeme od 16. aprila do 7. maja 1924.

OPĆI DAROVI.

Mitrovica: Siegfried Löwy 20.—
 Zenica: Samuel Trinkl umjesto čestitke vjenčanju Bukica Montilja — Zadik Salom, Zenica— Sarajevo 20.—, istom prigodom Artur Kraus 20.—, Lizi Kollmann 10.—
 Bjelovar: Lavoslav Hirschl prig. Pesacha 50.—
 Zagreb: Literarac 5.—
Din. 125.—

SAMOOPOREZOVANJE.

Mitrovica: Julius Pollak 60.—, Adolf Gross 15, Adolf Gross svoju plaću od Žid. gosp. društva 30.— 105.—
 Karlovac: Karlovačka žid. omladina 70.—
175.—

ŠKRABICE.

Zagreb: Literarni sastanci 47.—, Gdjica Hilda Strasser ispraznila slijedeće škrabice u Zagrebu:

A. Licht 298.50, Menza i Judea 109.—, Dr. H. Jacobi 104.—, C. Barmaper 101.—, J. Steiner 82.25, Englsrath 55.50, Rothmüller 51.—, D. Hirschl 50, D. Spitzer 30.—, H. Herzer 9.50, R. Rosinger 3.50,
941.25

Stari Bečej: Braća Bálint 20.—, Alexander Bleier 15.75, Bernat Brandeis 4.75, Ladislav Darvas 5.—, Gavra Darvas 15.—, Bela Feher 12.25,

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerite se o **jeftine cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER
 Skladište cipela Ilica 2

Dr. Leopold Feuer 20.75, Dr. Alexander Gabor 5.—, Marko Grünberger 28.50, Adolf Vertes 25.—, Leopold Herzog 26.25, William Holländer 7.—, Izidor Hubert 11.50, Klein i Horvath 30.75, Bela Kraus 54.—, Dr. Alexander Nadj 20.—, Mihalj Pilischer 11.—, Julius Roth 10.—, Ludvig Scheinberger 15.50, Marton Schick 7.50, Schick i Spitzer 17.—, Josip Schönau 15.75, Andor Balint 5.—, Ignatz Fischer 31.50, Frau Lajos Levay 5.—, Matias Pilischer 15.—, Jenö Rosenberg 20.50, Albert Weiss 6.25, Frau Armin Walfisch 16.25, Sestra Brandeis 18.25, N. Schnabel 1.50, Nandor Steiner 10.—
507.50
1448.75

MASLINE.

Mitrovica: Siegfried Löwy 8 maslina u vrt Jo-
sef Löwy, Blovice 480.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Zagreb: Adolf Licht 250.—

TORA DAROVI.

Zenica: Samuel Trinki 25.—, Sandor Levi 10.—

Osijek: Mavro Deütsch 50.—

Bjelovar: Lavoslav Hirschl 50.—

Beograd: Mordehaj S. Romano 50.—

Zagreb: Dr. Oto Pollak 100.—
285.—

DAROVI ZEMLJE.

Veliki Bečkerek: Čisti prihod purimske zabave
športskog društva »Kadima« i žid. oml. društva
3000.—

Osijek: Žid. športsko društvo »Makabi« dio
prihoda purimske zabave 1000.—, Umjesto čestitke
vienčanja Herma Rosenberg — dr. Nikola To-
nauer daruju po 50.— din. Bela Friedman, dr.
Karlo Weissmann, Dr. Herman Weissmann, Braća
Hahn, dr. Altmann, dr. Gunsberger, Albert Gross-

mann, Ljudevit Kohn, po 40.— Eugen Löbl, po 30.—
Ing. Lj. Freundlich, dr. A. Klein, A. Schwabenitz,
25.— Leo Engel, po 20.— M. Krausz, dr. Hugo
Spitzer, Hugo Schön, Lav. Singer, F. Berger, dr.
Leitner, 10.— dr. A. Städter 1685.—

Beograd: Upis za jedan dunum zemlje gdje.
Merkade Pijade, Matilda Pollak, Ruža Papo, Her-
mina Bauer, Adela Lebl, 3883.— Na svadbi Ella
Baruch — dr. Oskar Majer 500.—, Netuška Alba-
chari — Arueti 300.—, Mandil — Nachmias 300.—,
Pijade — Abenšoen 240.—, Levi Demajo 100.—,
prilog Santa Simonović 50.— 5373.—

Zagreb: Dr. H. G. sabrao u društvu u Klub-
baru 200.—, dr. Licht na obljetnici smrti oca i
brata 100.—, Cinovnici Trgopromet umjesto vi-
jenca na odar pok. Edmonda Kohna 750.—, Adolf
Radan 100.—, Adolf Licht 250.—, Dr. A. S.
100.— 1500.—

Tuzla: Purim zabava Žid. nac. društva 317.—

11875.—

DAROVNA KNJIGA.

Mitrovica: Na zaručama Berta Weiss — Julius
Pollak daruju: Vilim Weiss 20.—, Bela Weiss 5.
J. Pollak 25.—, Jakob Weiss 20.—, Hermína Fisch-
hof 10.—, K. A. 20.—, Josef N. 20.— 120.—

Osijek: Umjesto vijenca na odar pok. I. N.
Schulhofa 1000.—, Žid. nac. društvo Osijek 500.—,
dr. Hugo Spitzer, ud. Tereza Schulhof, 200.—
Marcel Schulhof i supr., po 100.—, I. Grünberger,
Dr. V. Schulhof i supr., Bela Friedmann i supr.,
Lav. Singer i supr., E. Löbl, Josip Krausz, Haas
Em. i supr., dr. N. Tolnauer, Josip Weingruber,
po 50.— Bela Grünberger, Karl Grünberger, Adolf
Mahler, Lav. Bachrach i supr. — Umjesto vijenca
na odar pok. Roze Spingarn daruju Artur Spin-
garn i supr. 100.—, Mjesto vijenca na odar pok.
Mavra Seligmanna, Katarina Seligmann 20.—, Vi-
lim Farago 10.—, Regina Perl 10.—, Mjesto vijenca
na odar pok. Roze Krausz daruju Fritz i Egon
Krausz 50.—, Mjesto vijenca na odar pok. Eme

Kohn po 25.— Kohn David i supr., Kohn Bertold
i supr., Moric Kohn, — mjesta vijenca na odar
pok. Fani Singer daruju Weiss Simo i supr. 30.—,
Loschitz Herman i supr. 25.—, Singer Leo st. 25.
Lang Julio 25.—, Mjesto vijenca na odar pok. ud.
Thereze Schwarz daruje Eugen Löbl 50 3720.—

Zagreb: Na svatovima: Olga Steinhardt —
Rikard Hirschler 250.—, Hirschl — Irena Koričan
570.—, Neumann — Danica Stern 250.—, na Bar-
micva Oto Moster 250.—, 25 god. jubilej supruzi
Šandor Siegmund 100.—
1420.—

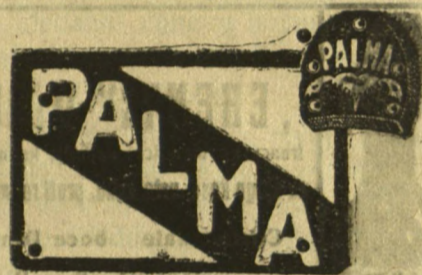
5260.—

PREGLED.

Hrvatska, Slavonija, Dalmacija	10.566.25
Bosna	402.—
Srbija	5.423.—
Vojvodina	3.507.50
	19.898.75

Od 1. januara do 7. maja unišlo svega 174.481.35
dinara.

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

PAMUK

sve vrsti i

u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzjav: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune

Jevrejska bogoštovna općina u Rumi.

Broj 34/1924.

Natječaj

Potpisana jevr. bogoštovna općina
raspisuje natječaj za mjesto kantora
ujedno vjeroučitelja za srednju i pučku
školu sa nastupom od 1. septembra ove
godine.

Natjecatelji neka izvole podnijeti
svoje ponude sa prepisima svjedodža-
ba, te označenjem starosti i stanja obi-
telji, potpisanom predstojništvu do 15.
juna o. g.

Stan u naravi. Plaća po pogodbi.
Putni trošak nadoknadjuje se samo po-
zvanima.

Ruma, dne 4. maja 1924.

Predsjednik:
Dr. Šandor Fischer.

Pomodna i manu-
fakturna roba na
malo i veliko uz
povoljne cijene
samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzjav: Mahor

Izraelitska bogoštovna opć. u Zagrebu.

Br. 165-24. Zagreb, dne 5. maja 1924.
R-51

Natječaj

Izraelitska Bogoštovna Općina u Za-
grebu traži vrsnog pisarničkog činov-
nika za svoje porezno odjeljenje.

U zadatak toga činovnika ide uz vo-
đenje sviju sa porezom vezanih agendi
i skupljanje te uređenje statističkih
data općinara pripadnika.

Plaća po pogodbi.

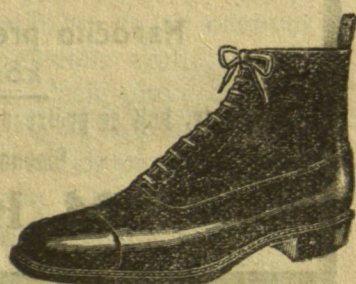
Natjecatelji neka svoje molbe uz
rodni list i obiteljske podatke i sa naz-
nakom dosadašnjega zaposlenja pod-
nesu najzad dne 20. maja o. g. na Iz-
raelitsku Bogoštovnu Općinu u Za-
grebu, Palmotičeva ul. 16.

Predsjedništvo.

Prispjela proljetna roba!

Razgledajte si izloge!

Salamander Ilica br. 36

**J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“

Leipziger Stahlfederfabrik
**HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

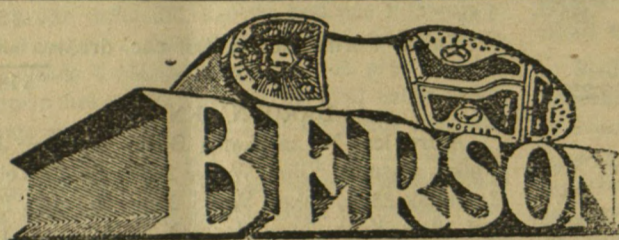
Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon 17-95.

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, itd.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Prava
„ERENYI“-DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odlo)
Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvorenja.

INSTALACIONI ZAVOD
MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ZAGREB TELEFON
ULICA BR. 5 ZAGREB BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRA-
LA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMO-
TORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFO-
NA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE
- - - - - STRUKE. - - - - -

„SIDRO“
d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB

Vlaška ulica broj 40.
Telefon br. 69 i 21-30.

Šipkasto željezo — Obručno željezo
— Betonsko željezo — Nosioći —
U-nosioći — Crni lim u svim deblji-
nama — Pocičani lim — Bijeli lim
— Cinkovni lim — Plinske cijevi
pocičane i crne.

Kupujte dionice Palestinske Radničke Banke!

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugalj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremoćivih ponjava

**„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon broj 17-95.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
građevnih potrebština. Solidna roba,
brza poštuja, cijene umjerene.

Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrste tjesta iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU
Kukovičeva ulica 30 - ZAGREB - Telefon broj 27-95

Kozmetički odio „ESA“

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE
RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE,
ODIX VODA, ODIX PASTA, ODIX PRA-
ŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI, „ESA“
OSVJEŽUJUĆA VODA IZA BRIJANJA,
„ESA“ CREAM (BEZMASNA), „ESA“
GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

Proizvadjia jedinu najbolju te domaću

ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)

Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama